

Följebrev till remiss ”Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten”

Bakgrund

Avsiktsförklaringen för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten har tagits fram av ”Folkhälsoarbetets infrastruktur – pilotprojekt för samordning av Västerbottens folkhälsoarbete”, vilket drivs av Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten och Umeå Universitet. Mer information om projektet finns här: [Folkhälsoarbetets infrastruktur](#)

Intentionerna med avsiktsförklaringen är den ska underlätta och stärka folkhälsoarbetet i Västerbotten. För att avsiktsförklaringen ska kunna utgöra ett gott stöd i folkhälsoarbetet är det viktigt att inhämta underlag från er som är länets betydelsefulla samarbetspartners och viktiga nyckelaktörer i folkhälsoarbetet. Hur ni ser på förslaget om avsiktsförklaring är viktigt för den slutgiltig utformningen av avsiktsförklaringen och hur den kan bidra till att stärka folkhälsoarbetet i länet.

Remissperiod

- 17 juni – 19 oktober 2020
- Återkoppling på remissen skickas till vasterbotten@lansstyrelsen.se

Remissinstanser

Det önskvärt att remissen kan passera en central politisk instans inom regionen och kommunerna, så som fullmäktige, styrelse eller ksau för att få en god förankring.

Avsiktsförklaringen har gått till följande aktörer:

- Länsstyrelsen Västerbotten
- Region Västerbotten
- Umeå universitet
- Västerbottens kommuner
- Civilsamhället: idrott, folkbildning, nykterhetsrörelsen, patientföreningar, religiösa samfund, funktionsrätt, kvinnojourer, barnrättsorganisationer, RFSL/RFSU, Region 10, politiska partier samt föreningar med koppling till folkhälsa
- Näringslivet: Företagarna, Svenska Näringsliv, Hushållningssällskapet, Nyföretagarcentrum
- Nationella organisationer och myndigheter: Svenska Samernas Riksförbund, Folkhälsomyndigheten

Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten

Syftet med avsiktsförklaringen är att ge ett stöd för Västerbottens folkhälsoaktörer och därigenom stärka hälsan hos Västerbottens invånare. Avsiktsförklaringen ska stärka aktörernas möjligheter att använda sina befogenheter och partnerskap för att tillsammans arbeta för en god, jämlik och jämställd hälsa i hela befolkningen. Med avstamp i länets lokala och regionala förutsättningar har avsiktsförklaringen potential att vara en språngbräda som gemensamt utvecklar Västerbottens folkhälsoarbete och därigenom stärker folkhälsan i länet.

Avsiktsförklaringens utgångspunkter

Avsiktsförklaringen har fem utgångspunkter. Dessa ligger till grund för det framtida gemensamma arbetet för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten och utgår från den nationella folkhälsopolitiken anpassade till länets förutsättningar.

1. **Folkhälsa som samhällsbygge**

En god, jämlik och jämställd hälsa är grunden för välfärd och en förutsättning för regional utveckling. Goda villkor för hälsa utgör en central del av samhällets sociala hållbarhet.

2. **Hälsofrämjande**

Hälsofrämjande insatser som stärker hälsa samt förebygger ohälsa och sjukdom minskar lidande och är samtidigt långsiktigt ekonomisk och socialt hållbara.

3. **Hälsa för alla**

En god folkhälsa innebär både en hög nivå av hälsa och små skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället. Att stärka normer och värderingar som främjar jämlikhet och jämställdhet är centralt för att inkludera alla i folkhälsoarbetet.

4. **Hälsans bestämningsfaktorer**

Individens hälsa påverkas både av de livsvillkor som vi lever i vad gäller ekonomi, social situation och fysisk miljö samt av individuella beteenden och levnadsvanor. Livsvillkoren sätter ramarna för vilka beteenden och levnadsvanor som är möjliga för oss som individer.

5. **Integrerat folkhälsoarbete**

Folkhälsan berörs av en majoritet av de beslut som fattas i alla organisationer. Folkhälsoperspektiv måste därför integreras i allt arbetet för att kunna gå genomslag.

Avsiktsförklaringens prioriterade områden

De prioriterade områdena utgår från det nationella folkhälsopolitiska målet om god och jämlik hälsa samt de prioriterade områdena i det folkhälsopolitiska programmet för de norra regionerna.

Avsiktsförklaringens tre prioriterade områden är en jämlik och jämställd hälsa, psykisk hälsa och hälsosamma levnadsvanor.

En jämlik och jämställd hälsa är en nyckelfråga för att uppnå det nationella och de regionala målen inom folkhälsoområdet. Skillnader i livsvillkor mellan olika grupper har en stor påverkan på hälsoklyftan och för att överbrygga klyftan krävs kompensatoriska insatser från samhället. Hälsan skiljer sig mellan grupper med olika utbildningslängd och ekonomiska förutsättningar. Det finns hälsoskillnader kopplade till kön, födelseland, funktionalitet och avseende fler diskrimineringsgrunder. Hälsan skiljer sig också mellan olika geografiska områden. Hälsoläget i vårt län är som helhet bättre hos befolkningen i vid kusten. Till viss del kan detta förklaras med skillnader i medelålder samt i utbildning och socioekonomiska faktorer. Stärkta förutsättningarna för en jämlik och jämställd hälsa ökar förutsättningarna för en socialt hållbar utveckling.

Psykisk hälsa är ett område där många av länets kommuner ser ett ökat behov av insatser. Ojämlighet och ojämställdhet präglar den psykiska ohälsa och utsatta grupper bär en större del av sjukdomsburden. Ensamhet, våldsutsatthet, arbetslöshet, ekonomisk sårbarhet är bara några av de situationer som kan ge negativa effekter på den psykiska hälsan. Begränsande normer kring till exempel kön och sexualitet påverkar också möjligheten för individer att uttrycka psykisk ohälsa samt för omgivningen att upptäcka den.

Hälsosamma levnadsvanor vad gäller mat, fysisk aktivitet, alkohol, tobak, sömn och stress har en stark koppling till hälsa. Levnadsvanorna är i hög grad styrda av våra omständigheter och livsvillkor, liksom av individens motivation och tilltro till sin egen förmåga. Insatser som kan göras för att skapa bättre förutsättningar för hälsosamma levnadsvanor kan röra allt från arbetsvillkor (arbetstider, arbetspendling, arbetsbörda, möjligheter till paus och fysisk aktivitet) fysisk miljö (trygghetsfrågor i utemiljö, tillgång till promenad och cykelstråk, utformning av skolmatsal) normer och traditioner (former för umgänge, alkoholkultur, ideal). Region Västerbottens hälsoprogram - Västerbottens Hälsoundersökningar och Salutsatsningen för barn och ungas hälsa – är exempel på länsinitiativ som kan utgöra bas för nya samarbeten mellan region, länsstyrelse, kommuner, näringsliv och frivilligorganisationer i syfte att stärka medborgarnas och medarbetarnas hälsa. Sammantaget kan vi skapa de bästa förutsättningarna för att möjliggöra hälsosamma levnadsvanor.

Huvudaktörernas roller och ansvar

I Västerbotten bedriver många aktörer var för sig ett viktigt folkhälsoarbete. För att möta de framtida utmaningarna i hälsa och välfärd samt för att förstärka effekten av folkhälsoarbetet, är bättre samordning av stort värde så att respektive aktör insatser på ett tydligare sätt bidrar i helheten. Länet behöver utforma en samsamarbetsmodell som bygger på ett gemensamt mål och ett gemensamt ansvar, där varje aktör bidrar utifrån sina förutsättningar. Offentliga, privata och ideella organisationer bör därför tillsammans utforma en regional samordningsstruktur som inkluderar länets nyckelaktörer. Nedan beskrivs huvudaktörernas roll i och ansvar i Västerbottens folkhälsoarbete.

Länsstyrelsen i Västerbotten

- Initiera och stödja regionala utvecklingsinsatser av betydelse för folkhälsa och folkhälsoarbete inom myndighetens regionala ansvarsområde
- Stödja det lokala folkhälsoarbetet som utgår från den nationella folkhälsopolitiken
- Utgöra en länk mellan lokala aktörer och nationella myndigheter med uppdrag av betydelse för folkhälsa och folkhälsoarbete

Region Västerbotten

- Initiera och stödja regionala utvecklingsinsatser för främjad folkhälsa inom sitt regionala ansvarsområde
- Stödja det lokala folkhälsoarbetet som utgår från den nationella folkhälsopolitiken bland annat genom att leverera dataunderlag ifråga om hälsovillkor och hälsoutfall
- Sprida folkhälsoarbetets metoder och arbetssätt

Västerbottens kommuner

- Initiera lokala utvecklingsinsatser för främjad folkhälsa i samverkan
- Medverka i regional samverkan inom folkhälsoområdet
- Utveckla och stärka samarbete med civilsamhällets organisationer inom folkhälsoområdet

Viktiga aktörer för samverkan

Civilsamhället, som via föreningsliv, frivilligorganisationer och nätverk har särskilda förutsättningar att stimulera till och organisera hälsofrämjande verksamhet för medlemmar och allmänhet.

Näringslivet, för vilket folkhälsoinsatser i form av goda arbetsmiljöer, säkra arbetsplatser och hälsosamma levnadsvanor hos medarbetare är av grundläggande betydelse för en framgångsrik verksamhet.

Umeå universitet, som både som arbetsgivare och som centrum för utbildning och forskning kan bidra med stora mervärden till Västerbottens folkhälsoarbetet.

Prioriterade konkreta samverkansfrågor under tidsperioden 2020-2025

Vi, kommuner, region och länsstyrelse i Västerbottens län kommer att avsätta resurser, enskilt eller i kluster, för deltagande eller genomförande av nedanstående aktiviteter. Det innebär att:

- Vi kommer att använda **avsiktsförklaringens fem utgångspunkter** i vårt hälsofrämjande och förbyggande arbete
- Vi kommer att prioritera insatser för **bättre psykisk hälsa**
- Vi kommer att prioritera arbetet för en **jämlik och jämställd hälsa**
- Vi kommer att prioritera utvecklingsarbete för att skapa **jämställda och jämlika förutsättningar för goda levnadsvanor**
- Vi kommer att bedriva ett utvecklingsarbete för en **ökad, jämställd och jämlik utbildningsnivå**
- Vi kommer att delta vid regionala **utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser** för beslutsfattare och tjänstepersoner inom folkhälsoområdet
- Vi kommer att medverka i utvecklingen av en **struktur för samordning** av Västerbottens folkhälsoarbete
- Vi kommer att **tillvarata civilsamhällets möjligheter** att bidra i folkhälsoarbetet
- Vi kommer att **tillvarata näringslivets möjligheter** att bidra i folkhälsoarbetet
- Vi kommer att **samverka kring uppföljning av hälsodata**